

Tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng Phòng cháy chữa cháy cho học sinh trong Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

Nguyễn Thị Xiêm*, Đào Thu Huyền**

*TS. Trường ĐH Thủ đô Hà Nội

**SV. Trường ĐH Thủ đô Hà Nội

Received: 25/7/2024; Accepted: 29/7/2024; Published: 2/8/2024

Abstract: Fire and explosion accidents today are becoming more and more complicated, increasing both the number of fires and the level of damage. Faced with these alarms, each of us must raise awareness and equip ourselves with knowledge and skills about fire prevention and fighting. Within the scope of this article, the author addresses some theoretical issues about integrating fire prevention and fighting skills education content into the 2018 General Education program in a number of content education such as: Natural Sciences, Experiential activities and Experiential activities, career guidance; from there, we propose solutions to integrate the content of fire prevention and fighting skills education into the content of subjects to contribute to raising awareness and equipping students with fire prevention and fighting skills.

Keywords: Integration, education, fire prevention skills, students, General Education program 2018,...

1. Đặt vấn đề

Trong những năm gần đây, Việt Nam liên tiếp xảy ra các vụ tai nạn cháy nổ gây thiệt hại về người và của cải vật chất. Theo báo cáo Cục Cảnh sát phòng cháy chữa cháy (PCCC) và cứu nạn cứu hộ, chỉ trong 6 tháng đầu năm 2024, toàn quốc xảy ra 2.222 vụ cháy, làm chết 57 người, 13 người bị thương và gây thiệt hại về tài sản lên tới 72,1 tỷ đồng. So với cùng kỳ năm 2023, số vụ cháy tăng 361 vụ, số người chết tăng 14 người, người bị thương không tăng, không giảm, tài sản giảm 71,9 tỷ đồng. Từ số liệu của Cục Cảnh sát PCCC và cứu nạn cứu hộ, ta thấy số vụ cháy nổ ngày càng tăng và đã để lại hậu quả vô cùng nặng nề. Để giảm thiểu tối đa nguy cơ thương vong và tổn hại sức khỏe, tinh thần thì việc trang bị kỹ năng PCCC là nhiệm vụ quan trọng và cấp thiết.

Việc giáo dục kỹ năng PCCC đã có rất nhiều các nhà nghiên cứu quan tâm tới. Trên thế giới tiêu biểu có Chiaha với bài nghiên cứu: “*Quản lý giáo dục để bảo vệ an toàn cá nhân ở các trường trung học ở Nigeria*” hay Wainwright với bài nghiên cứu “*Đánh giá nhu cầu đào tạo phòng cháy chữa cháy của British Columbia*”. Ở Việt Nam tiêu biểu có Phạm Thị Hương Giang với bài viết “*Tổ chức dạy học chuyên đề Hoá học trong phòng chống cháy nổ theo định hướng giáo dục STEM*”; Trịnh Thị Anh Hòa với bài viết “*Thực trạng giáo dục kỹ năng thoát hiểm cho học sinh Tiểu học ở Hà Nội*”. Những công trình trên đều cho thấy thực trạng đào tạo PCCC của

HS và các hình thức tổ chức giáo dục kỹ năng PCCC cho HS trong một số môn học cụ thể. Tuy nhiên các bài nghiên cứu vẫn chưa đưa ra được giải pháp để tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC cho HS. Trong phạm vi bài viết này, tác giả nghiên cứu tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC cho HS trong chương trình GDPT 2018.

Trong Chương trình GDPT 2018 có thể tích hợp giáo dục kỹ năng PCCC vào một số nội dung giáo dục như: Khoa học tự nhiên, Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp,... Việc tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC cho HS trong chương trình GDPT 2018 góp phần nâng cao nhận thức và giúp HS hình thành, phát triển năng lực phòng ngừa, ứng phó với cháy, nổ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Một số vấn đề cơ bản về tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC cho HS.

Thuật ngữ tích hợp có nguồn gốc từ tiếng Latinh với nghĩa là lồng ghép, sát nhập, hợp nhất, xác lập cái chung, cái toàn thể, cái thống nhất trên cơ sở những bộ phận riêng lẻ. Theo Từ điển Giáo dục học thì tích hợp là “hành động liên kết các đối tượng nghiên cứu, giảng dạy, học tập của cùng một lĩnh vực hoặc vài lĩnh vực khác nhau trong cùng một kế hoạch dạy học”. Như vậy, tích hợp nội dung giáo dục là liên kết, đưa vào các môn học nội dung gần và giống nhau, có liên kết với nhau của nhiều lĩnh vực để giải quyết,

làm sáng tỏ vấn đề và cùng lúc đạt được nhiều mục tiêu khác nhau.

Phòng cháy được hiểu là việc phòng chống, ngăn chặn không để cháy xảy ra. Chữa cháy nhằm không chế đám cháy, thực hiện cứu người, khắc phục những thiệt hại khi có cháy xảy ra. Như vậy, kỹ năng PCCC chính là thực hiện các hoạt động nhằm phòng chống, ngăn chặn để không xảy ra trường hợp cháy mất kiểm soát, ngoài mức khống chế của con người.

Có bốn giai đoạn phát triển của một đám cháy. Giai đoạn đầu tiên là giai đoạn hình thành một đám cháy. Để hình thành sự cháy, trước hết phải có ba yếu tố: Thứ nhất là chất cháy, thứ hai là oxy, và cuối cùng là nguồn nhiệt. Các đám cháy ban đầu sẽ rất nhỏ trước khi bùng phát thành các đám cháy lớn. Nhận biết được đám cháy trong giai đoạn này là cơ hội tốt nhất để ta dập tắt nó và thoát khỏi khu vực vụ cháy đang diễn ra.

Sang tới giai đoạn đám cháy tăng trưởng, lúc này, đám cháy đã hình thành và phát triển. Đây là giai đoạn ngắn nhất trong bốn giai đoạn hình thành nên đám cháy, nhưng nó lại nguy hiểm nhất. Ngọn lửa có thể lan nhanh với tốc độ chóng mặt nếu gần đó có nhiều vật dễ bắt cháy và sẽ xảy ra hiện tượng sinh nhiệt, truyền nhiệt ra môi trường xung quanh.

Giai đoạn thứ ba là giai đoạn đám cháy phát triển đầy đủ. Giai đoạn này là giai đoạn cực kỳ nguy hiểm với những người ở bên trong đám cháy và người cứu trợ. Lúc này, do thiếu điều kiện để cung cấp oxy, thành phần khí tạo ra khí độc như khí CO, kèm theo đó là bụi mịn ở dạng khói đen, sẽ lan truyền trong không khí. Loại khí độc này sẽ khiến các nạn nhân bên trong đám cháy bị ngạt thở khi hít phải, trường hợp nạn nhân hít quá nhiều sẽ bị ngộ độc và tử vong.

Giai đoạn cuối cùng là giai đoạn đám cháy phân hủy. Mọi nguy hiểm thường gặp trong giai đoạn này là khả năng bắt đầu một đám cháy mới nếu không được dập tắt hoàn toàn.

2.2. Tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC cho HS trong Chương trình GDPT 2018.

Chương trình GDPT 2018 cụ thể hoá mục tiêu GDPT, giúp HS làm chủ kiến thức phổ thông, biết vận dụng hiệu quả kiến thức, kỹ năng đã học vào đời sống và tự học suốt đời. Bên cạnh đó, chương trình GDPT hình thành và phát triển cho HS những năng lực cốt lõi, trong đó có năng lực giải quyết vấn đề và sáng tạo thông qua tất cả các môn học và hoạt động giáo dục. Vì vậy tích hợp các nội dung giáo dục kỹ năng PCCC vào các môn học trong chương trình GDPT 2018 là nhiệm vụ vô cùng quan trọng,

góp phần nâng cao nhận thức của HS về cháy nổ và trang bị cho học sinh kiến thức, kỹ năng phòng ngừa và ứng phó khi xảy ra cháy.

2.2.1. Tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC trong dạy học nội dung Giáo dục Khoa học tự nhiên.

Nội dung giáo dục KHTN đóng vai trò chủ đạo trong việc giáo dục HS dần hình thành và phát triển năng lực khoa học tự nhiên qua quan sát và thực nghiệm, vận dụng tổng hợp kiến thức, kỹ năng để giải quyết các vấn đề trong cuộc sống.

Thứ nhất, xuất phát từ mục tiêu môn học: Môn Hóa học hình thành, phát triển ở học sinh năng lực hóa học, đồng thời góp phần cùng các môn học, hoạt động giáo dục khác hình thành, phát triển ở HS các phẩm chất chủ yếu và năng lực chung. Với mục tiêu này, môn Hóa học sẽ giúp GV dễ dàng xây dựng nội dung bài học tích hợp giáo dục kỹ năng PCCC cho HS.

Thứ hai, xuất phát từ nội dung môn học: Chương trình môn Hóa học gồm ba nội dung chính, kiến thức Hóa học vô cơ với chủ đề *Chất quanh ta - bài 11: Oxygen và không khí* (lớp 11) và kiến thức Hóa học hữu cơ với chủ đề *Hidrocarbon, Nhiên liệu - bài 36: Metan* (lớp 9) là nội dung đề cập trực tiếp đến giáo dục kỹ năng PCCC. Bên cạnh nội dung giáo dục cốt lõi, HS được chọn học một số chuyên đề nhằm thực hiện yêu cầu phân hoá sâu, mở rộng nâng cao kiến thức. Chuyên đề Hóa học 10 là chuyên đề chính trong giáo dục phòng chống cháy nổ, chuyên đề gồm các bài: *Bài 5: Sơ lược về phản ứng cháy nổ; Bài 6: Hóa học về phản ứng cháy nổ; Bài 7: Phòng chống và xử lý cháy nổ.*

Thứ ba, xuất phát từ PP dạy học: Nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS, tránh áp đặt một chiều, tập trung bồi dưỡng năng lực tự chủ và tự học. GV có thể lồng ghép nội dung giáo dục kỹ năng PCCC thông qua tổ chức trò chơi. Các câu hỏi trong trò chơi thường là những câu hỏi liên quan đến tính chất vật lý (trạng thái, màu sắc...), tính chất hoá học, tên gọi, công thức hoá học. Khi tổ chức trò chơi, GV lưu ý mục tiêu và phổ biến rõ luật chơi và hình thức tổ chức để đảm bảo tính khách quan, công bằng. Bên cạnh đó, GV có thể sử dụng PP đóng vai nhằm giúp HS suy nghĩ sâu sắc về một vấn đề bằng cách tập trung vào một sự việc cụ thể mà các em vừa thực hiện hoặc quan sát được. Chẳng hạn, GV có thể yêu cầu HS “*Tưởng tượng mình là bình cứu hỏa, em hãy giới thiệu cho mọi người về bản thân mình*”.

2.2.2. Tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC trong Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp.

Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp là một cách học thông qua thực hành, với quan niệm việc học là quá trình tạo ra tri thức mới trên cơ sở những trải nghiệm thực tế.

Thứ nhất, xuất phát từ mục tiêu môn học: Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp hình thành và phát triển ở HS năng lực thích ứng với cuộc sống, năng lực giải quyết vấn đề. Vì vậy, việc tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng phòng cháy chữa cháy thông qua Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp sẽ giúp nâng cao nhận thức của các em về cháy nổ thông qua tiếp cận thực tế, vận dụng những kiến thức đã học trên sách vở vào giải quyết, xử lý tình huống trong cuộc sống.

Thứ hai, xuất phát từ nội dung môn học: Với cấp Tiểu học, Hoạt động trải nghiệm tập trung vào hai hoạt động chính là hoạt động hướng vào bản thân và hoạt động hướng đến xã hội. Nội dung của Hoạt động trải nghiệm *Chủ đề 6: Phòng chống và ứng phó với hỏa hoạn* (lớp 5) là nội dung trực tiếp đề cập đến giáo dục kỹ năng phòng cháy, chữa cháy cho HS. Đối với cấp Trung học cơ sở, Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp tập trung hơn vào các hoạt động xã hội, hoạt động hướng đến tự nhiên và hoạt động hướng nghiệp. GV có thể tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng phòng cháy chữa cháy vào *Chủ đề 5: Tham gia hoạt động cộng đồng* (lớp 10). Dựa vào yêu cầu cần đạt, GV hướng dẫn HS vận dụng các kỹ năng đã học để trả lời các câu hỏi về nguyên nhân gây hỏa hoạn và kỹ năng thoát hiểm khi gặp hỏa hoạn.

Thứ ba, xuất phát từ hình thức tổ chức và các phương pháp dạy học: Nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của HS, cán bộ quản lý của nhà trường có thể tổ chức các cuộc thi với chủ đề “Phòng cháy chữa cháy”; các hoạt động câu lạc bộ như: văn nghệ, vở kịch; hoặc các hoạt động giao lưu, mời chuyên gia trong lĩnh vực phòng cháy chữa cháy đến trao đổi kinh nghiệm. Bên cạnh đó, nhà trường có thể tích hợp giáo dục kỹ năng PCCC vào tổ chức hoạt động ngoài nhà trường như tham quan khu trưng bày, bảo tàng. Khi tổ chức hoạt động, cán bộ quản lý và GV nhà trường cần lưu ý gắn nội dung hoạt động với thực tiễn cuộc sống và phải cụ thể hóa nhiệm vụ của HS.

2.3. Giải pháp tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC cho HS trong Chương trình GDPT 2018.

Nhằm nâng cao nhận thức và kỹ năng PCCC cho HS, các nhà trường cần đẩy mạnh tích hợp giảng dạy và thực hành các kỹ năng phòng cháy, chữa cháy

thông qua các nội dung giáo dục trong chương trình Giáo dục phổ thông 2018 như: Khoa học tự nhiên, Hoạt động trải nghiệm và Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp,... Để tích hợp giáo dục kỹ năng phòng cháy chữa cháy cho HS trong Chương trình GDPT 2018 được hiệu quả, tôi xin đề xuất một số cách sau:

Về phía Ban Giám hiệu nhà trường. Nhà trường cần tạo điều kiện để mở các buổi ngoại khóa, mời các chuyên viên, công an PCCC về trường để tư vấn, hướng dẫn các cách sử dụng các phương tiện, các kỹ năng xử lý trong phòng cháy chữa cháy cho toàn trường. Bên cạnh đó, Ban Giám hiệu cần thành lập đội ngũ cán bộ chuyên trách hướng dẫn, tư vấn và hỗ trợ GV trong quá trình triển khai nhằm nâng cao hiệu quả trong giờ học chính khóa, đạt được tiêu chuẩn rèn luyện kỹ năng, pháp luật theo quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Về phía tổ chuyên môn. Tăng cường tổ chức, nâng cao chất lượng hoạt động trong tiết học cho HS. Thành lập, đưa vào hoạt động các câu lạc bộ nội dung giáo dục kỹ năng PCCC dưới sự chỉ đạo của Ban Giám hiệu và các tổ chức đoàn thể. Bên cạnh đó, các tổ chuyên môn cần xây dựng kế hoạch đổi mới phương pháp dạy học.

Về phía giáo viên. GV cần xác định phương pháp và các kỹ thuật dạy học theo hướng tích cực hóa, phát triển tính chủ động, sáng tạo của HS. Chủ động nghiên cứu để tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC vào các bài học, môn học trong Chương trình GDPT 2018.

3. Kết luận

Để nâng cao nhận thức của HS về kỹ năng PCCC thì việc tích hợp nội dung giáo dục kỹ năng PCCC cho HS trong chương trình GDPT 2018 là hết sức cần thiết. Nghiên cứu này đã khám phá và phân tích sâu rộng về cách thức tích hợp và một số biện pháp giáo dục kỹ năng PCCC cho HS trong chương trình GDPT 2018 thông qua một số môn học. Qua đó, HS sẽ được rèn luyện về mặt kiến thức, có thái độ đúng đắn đối với cuộc sống, mà còn giúp các em rèn luyện những kỹ năng, năng lực cá nhân để ứng phó với cháy nổ.

Tài liệu tham khảo

[1] Cục Cảnh sát PCCC và CNCH (2024). *Thông cáo báo chí về tình hình cháy 6 tháng đầu năm 2024*. Hà Nội

[2] Bùi Hiền (2011), *Từ điển Giáo dục học*, NXB Từ điển Bách Khoa. Hà Nội

[3] Sumitech (2022). *Tiêu chuẩn Việt Nam 5303 – 1990*, Viện Tiêu chuẩn chất lượng Việt Nam. Hà Nội